הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַפֵּרוֹת סִימָן רג רד

ח [*] (יד) ח צָנוֹן, מְבָרֵךְ עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה *):

רד דִּינֵי הַבְּרָכוֹת לְיָתָר מַאֲכָלִים. וּבוֹ י״ג סְעִיפִים:

א א עַל דָּבָר שֶׁאֵין גִּדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ כְּגוֹן בְּשַׂר בְּהֵמָה חַיָּה וָעוֹף, דָּגִים, בֵּיצִים, חָלָב, (ס) גְּבִינָה, (א) * וּפַת שֶׁעֻפְשָׂה, וְחַבְשִׁיל שֶׁנִּשְׁתַּנָּה צוּרָתוֹ (ג) (ב) בְּ וְנִתְקַלְקֵל, וְנוּבְלוֹת שֶׁהֵם תְּמָרִים (ג) שֶׁבִּשְּׁלָם וּשְׁרָפָם הַחֹם וְיָבְשׁוּ, (ד) וְעַל הַגּוּבְאֵי, (ה) וְעַל הַמֶּלַח, וְעַל מֵי מֶלַח, (ג) (ו) וְעַל הַמָּרָק, וְעַל (ז) כְּמֵהִין וּפִטְרִיּוֹת, (ה) [ה] וְעַל קוֹרָא (ח) הַגָּפָה: שֶׁהוּא הָרֶגֶל (ט) הַנִּתּוֹסָף *)בְּאֵילָן בְּכָל שָׁנָה, שֶׁקּוֹרִין

ח בְּרָכוֹת (מ״א) [ל״ר] (ע״א). *) (אַף עַל גַּב דְּסוֹפוֹ אֵינוֹ תּוֹלְשׁוֹ בְּעוֹדוֹ הוּא מְתֻקָּשֶׁה כְּעֵץ).

א בְּרָכוֹת מ׳ (ע״ב) מִשְׁנָה וּבְרֵיתָא. ב וְלֹא לְגַמְרֵי, בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש ועל תבשיל). *) (הַשּׁוֹר כָּתַב בְּעִנְפֵי הַדֶּקֶל וְכֵן הוּא בְּפֵרוּשׁ רַשׁ״י שָׁם ל״ו (ע״א ד״ה קורא)).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

בְּתוֹכָם, אֶפְשָׁר דְּהוֹלְכִים אַחַר הָרֹב, דְּחוֹרֵץ מִמִּינֵי דָּגָן הוֹלְכִים אַחַר הָרֹב, וּמַה שֶּׁמְּדַבְּקִין בְּקֶמַח הַשַּׁמְשְׁמִין, כָּל לְדַבֵּק בָּטֵל הוּא, עַיֵּן שָׁם. וְנִרְאֶה שֶׁאִם שְׁנֵיהֶם שָׁרִים וְיֵשׁ לְסַפֵּק אֵיזֶה עִקָּר, מְבָרְךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, דְּאֶפְשׁוּ עַל דָּבָר שֶׁבְּרִכָתוֹ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ יָצָא בְּדִיעֲבַד כְּמוֹ שֶׁכָּתַב סִימָן ר״ו (ס״א): ח [בשו״ע] צָנוֹן מְבָרֵךְ עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁפּוֹפוֹ לְהֶקְשׁוֹת, וְכָתַב בְּעוֹלַת תָּמִיד (סק״ד) דְּאִם נִתְקַשֶּׁה אֵין מְבָרְכִין עָלָיו, דְּעַד בְּעָלְמָא הוּא, עַיֵּן שָׁם, וְנִרְאֶה דְּמִירֵי בְּצָנוֹן שֶׁנִּתְקַשֶּׁה הַרְבֵּה עַד שֶׁרֹב בְּנֵי אָדָם אֵין אוֹכְלִין מֵחֲמַת קַשְׁיוּתוֹ, וְהָאוֹכֵל בְּטָלָה דַּעְתּוֹ כו׳, וְזֶה פָּשׁוּט. וְעַיֵּן בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב (סק״ג) דְּמִדְּרַשַׁת קַלְפָּה עָבָה שֶׁל צָנוֹן בְּדֶבֶשׁ מְבָרְךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, דְּלֹא דְּמֵי לְקַלְפַּת מִרְצִיפ״ן, דְּקַלְפָּה שֶׁל צָנוֹן הוּא מְשֻׁבָּח, עַיֵּן שָׁם. וְנִרְאֶה דְּמִכָּל מָקוֹם אִם מְרֻסָּק צָנוֹן שֶׁנִּתְקַשֶּׁה הַרְבֵּה, אֵין לְבָרְךְ רַק שֶׁהַכֹּל: א [ה] וְעַל קוֹרָא. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב שֶׁכָּתַב שֶׁבְּפָנִים מְאִירוֹת (ח״א סי׳ סה) חוֹלֵק עַל הַט״ז (סק״ד), וְעַיֵּן בְּאֶמֶן הָעוֹזֵר שֶׁגַּם הוּא חוֹלֵק עַל הַט״ז, וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַב בְּיַד אֶפְרַיִם שֶׁאַף שֶׁיֵּשׁ לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הַט״ז, מִכָּל מָקוֹם עַפָּא דְּבַר כְּהָפָנִים מְאִירוֹת וְאֶמֶן הָעוֹזֵר שֶׁאֵין מְחַלְּקִין בֵּין

בַּאֵר הַיטֵב

א (ס) גְּבִינָה. אִם בָּרַךְ עַל גְּבִינָה בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה לֹא יָצָא. הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק א׳ סִימָן רל״ח: (ב) וְנִתְקַלְקֵל. הַיְנוּ קָצַת, דְּאִלּוּ נִתְקַלְקֵל לְגַמְרֵי אֵין מְבָרְכִין עָלָיו כְּלָל. בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש ועל): (ג) וְעַל הַמָּרָק. שֶׁל בָּשָׂר. דְּמָרָק שֶׁל פֵּרוֹת עַיֵּן לְעֵיל סִימָן ר״ב (ס״ו): (ד) כְּמֵהִין וּפִטְרִיּוֹת. מִן הָאֲוִיר הֵם גִּדָּלִים: (ה) וְעַל קוֹרָא. דְּלֹא נָטְעִי אִינְשֵׁי הָאִילָן אַדַּעְתָּא לְמֵילַט הַקּוֹרָא כְּשֶׁהוּא רָךְ, רַק שֶׁיִּתְקַשֶּׁה וְיַעֲשֶׂה עֵץ. וְנִרְאֶה לִי דִּכְשֶׁרְבִיטִין שֶׁל קְטָנִיּוֹת שֶׁקּוֹרִין צַרְבֵּי״ס שׁוֹטִי״ן יֵשׁ חִלּוּק, דְּאוֹתָם שֶׁהֵם נְזָרִעִים בַּשָּׂדֶה יֵשׁ לְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה אֲפִלּוּ עַל הַשֶּׁרְבִיטִין, דְּעַל מְנָת כֵּן נִזְרָעוּ לְאָכְלָן חַיִּים, אֲבָל אוֹתָן שֶׁזּוֹרְעִין בַּשָּׂדוֹת לְהַנִּיחַ עַד שֶׁיִּתְקַשּׁוּ וִיבַשְּׁלוּ

בֵּאוּר הַלָּכָה

וְאוּלַי יֵשׁ לוֹמַר דְּאַף שֶׁהִיא כּוֹלֵל גַּם זַנְגְּבִיל, מִכָּל מָקוֹם לְעִנְיַן כְּתִישָׁה אֶפְשָׁר דְּיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין זַנְגְּבִיל לְשְׁאָר בְּשָׂמִים דְּזַנְגְּבִיל כְּשֶׁמְּרֻקָּחוֹ בִּדְבַשׁ אֵין דֶּרֶךְ לְכָתְשׁוֹ כָּל כָּךְ וְעַל כֵּן אַבַּד בְּרָכָתוֹ הַקּוֹדֶמֶת, אֲבָל מִדִּבְרֵי עֶטֶרֶת זְקֵנִים וְכֵן מֻהַסַּ״ז (סק״ב) מֻשְׁמָע לְכָאוֹרָה כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ, וְצָרִיךְ עִיּוּן:

א * וּפַת שֶׁעֻפְשָׂה. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״א). וְדַע, דִּמְבָאר בְּרָמְבַּ״ם (ברכות פ״ח ה״ח) דְּכָל אֵלּוּ שֶׁבִּרְכָתָן שֶׁהַכֹּל בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה שֶׁלָּהֶם בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת, וּמוֹכֵחַ שָׁם דְּגַם עַל הַפַּת שֶׁעֻפְשָׂה קָאֵי. וְלִכְאוֹרָה כֵּיוָן דַּעֲדַיִן חָזֵי לַאֲכִילָה קָצַת אֵיךְ יִפְטֹר מִבִּרְכַּת הַמָּזוֹן, דְּבִשְׁלָמָא לְעִנְיַן בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא שֶׁהִיא דִּרְבָּנָן כֵּיוָן דְּלֹא חֲשִׁיבִי אִמְרוּ שֶׁיְּבָרֵךְ רַק שֶׁהַכֹּל, אֲבָל לְעִנְיַן בִּרְכַּת הַמָּזוֹן שֶׁהִיא דְּאוֹרַיְתָא אֵיךְ נִפְקָע חִיּוּבוֹ, וַהֲלֹא עַל כָּל פָּנִים עַל יְדֵי הִדְּחָק חָזֵי לְמֵיכְלֵיהּ, וַהֲלֹא בְּגְמָרָא ל״ו עַמּוּד ב׳ מְדַמֵּי בְּרָכָה לְיוֹם הַכִּפּוּרִים וּלְעִנְיַן יוֹם הַכִּפּוּרִים מֻשְׁמָע בְּיוֹמָא לְכָאוֹרָה דַּאֲכִילָה עַל יְדֵי הִדְּחָק שְׁמָהּ אֲכִילָה, מִדְּאָמַר שָׁם [פ׳ עַמּוּד ב׳] דִּכְשֶׁאָכַל לוּלְבֵי גְּפָנִים חַיָּב, וּמִסְתַּבְּרָא דְּלוּלְבֵי גְּפָנִים לָאו אֲכִילָה גְּמוּרָה הִיא אֶלָּא עַל יְדֵי הִדְּחָק, וְכֵן מוּכָח בְּהֶדְיָא בְּסִימָן ר״כ סָעִיף ב׳ דְּלְעִנְיַן בְּרָכָה שְׁמָהּ אֲכִילָה וּמְבָרְךְ עָלֶיהָ בְּרָכָתָהּ הָרְאוּיָה לָהּ, וּבְעִנְיָנֵנוּ מְשׁוּם דְּלֹא חֲשִׁיבָא גָּרְעוּ מִדְּרַבָּנָן, אֲבָל לֹא מִסְתַּבְּרָא דְּמִשּׁוּם הָכִי יְהֵא פָּטוּר לְגַמְרֵי. וְאוּלַי יֵשׁ לוֹמַר דְּדַוְקָא כְּשֶׁלֹּא אָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה דְּחִיּוּב בִּרְכַּת הַמָּזוֹן שֶׁלּוֹ הוּא מִדְּאוֹרַיְתָא, אֲבָל כְּשֶׁאָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה דְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן שֶׁלּוֹ הוּא מִדְּאוֹרַיְתָא, חָיַב לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, כֵּיוָן דְּעַל יְדֵי הַדְּחָק חָזֵי לַאֲכִילָה, וְאַף דְּמִתְחִלָּה בָּרַךְ שֶׁהַכֹּל לֵית לָן בָּהּ, וּכְעֵין מַה שֶּׁפָּסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ לְעִנְיַן פַּת כִּיסָנִין בְּסִימָן קס״ח סָעִיף ו׳, עַיֵּן שָׁם, וְצָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשֶׂה:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אֵינְגְבֶע״ר כָּתוּשׁ, אֶפְלּוּ הָכִי הָאֵינְגְבֶע״ר עִקָּר וְהַצּוּקֶע״ר טָפֵל לָהֶן, דְּאֵינוֹ בָּא רַק לְמַתְקוֹ, וְאֵין לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן: ח (יד) צָנוֹן וְכוּ׳. דְּאַף עַל גַּב שֶׁסּוֹפוֹ לְהֶקְשׁוֹת כְּעֵץ אִם אֵין תּוֹלְשׁוֹ בְּעוֹדוֹ מְבָרְכִין עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, דְּנִטְעֵי אִינְשֵׁי אַדַּעְתָּא לְאָכְלוֹ כְּשֶׁהוּא רַךְ [גְּמָרָא (ברכות לו.)]. וְעַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל נא ס״ב) וּבְנִשְׁמַת אָדָם (שם ס״א) שֶׁמְּצַדֵּד דְּבִצְנוֹן שֶׁלָּנוּ שֶׁהוּא מַר [וְאֵין דָּרְךְ לֶאֱכֹל בְּלֹא פַּת], לֹא חֲשִׁיבָא כָּל כָּךְ וּמְבָרְךְ עָלָיו שֶׁהַכֹּל. אָמְנָם הַגְּרַ״ז בְּסִימָן ר״ה (ס״א) מוֹכִיחַ מֵהַחֹק יַעֲקֹב (סי׳ תעה ס״ק טז) דְּמִכָּל מָקוֹם מְבָרְךְ עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה:

א (א) וּפַת שֶׁעֻפְשָׂה. וְנִתְקַלְקֵל (ב) קָצַת עַל יְדֵי זֶה, דְּאִלּוּ נִתְקַלְקֵל לְגַמְרֵי וְלֹא חָזֵי לַאֲכִילַת אָדָם אֵין מְבָרְכִין עָלָיו כְּלָל, וּכְדִלְקַמִּיהּ לְעִנְיַן תַּבְשִׁיל: (ב) וְנִתְקַלְקֵל. מֵיירֵי גַּם כֵּן שֶׁנִּתְקַלְקֵל קְצָת וְלֹא לְגַמְרֵי, דְּאִי לָאו הָכִי אֲפִלּוּ שֶׁהַכֹּל לֹא שַׁיָּךְ לְבָרוֹכֵי [בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש ועל תבשיל)]: (ג) שֶׁבִּשְּׁלָם וּשְׁרָפָם וְכוּ׳. הַיְנוּ עַל יְדֵי שֶׁרַפַּת הַחֹם (ג) נִתְבַּשְּׁלוּ וְנִתְיַבְּשׁוּ וְנִשְׁתַּנּוּ לְגִרְעוּתָא. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל סִימָן ר״ב סָעִיף ט׳ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק מט) וּבְאוּר הֲלָכָה (ד״ה שבשלם): (ד) וְעַל הַגּוּבְאֵי. הוּא מִין חָגָב טָהוֹר, וּלְאַפּוּקֵי מַרְבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר שֶׁם בַּמִּשְׁנָה (מ:) כָּל שֶׁהוּא מִין קְלָלָה [שֶׁעַל הַקְּלָלָה הֵם בָּאִין] אֵין מְבָרְכִין עָלָיו: (ה) וְעַל הַמֶּלַח. הוֹאִיל וְיֵשׁ לוֹ מְזֹנָה עַל כָּל פָּנִים הֲנָאָה קְצָת כְּשֶׁנּוֹתְנִין לְתוֹךְ פִּיו: (ו) וְעַל הַמָּרָק. שֶׁל (ג) בָּשָׂר דְּאִלּוּ שֶׁל פֵּרוֹת וְיִרָקוֹת תַּלְיָא בְּפִלּוּגְתָּא, עַיֵּן בְּסִימָן ר״ב סָעִיף י׳ וי״א: (ז) כְּמֵהִין. אוֹתָן (ד) שֶׁמְּצוּיִים תַּחַת הַקַּרְקַע וְנִבְרְאִין מִשּׁוּמַן הָאָרֶץ, וּפִטְרִיּוֹת גְּדָלִים עַל הָעֵצִים: (ח) שֶׁהוּא הָרֶגֶל. שֶׁל דֶּקֶל (ה) כְּשֶׁעֲנָפָיו גְּדֵלִים בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה הַנּוֹסָף בְּשָׁנָה זוֹ רַךְ וַחֲזִי לַאֲכִילָה, וּבְשָׁנָה שְׁנִיָּה מִתְקַשֶּׁה וְנַעֲשָׂה כָּעֵץ: (ט) הַנִּתּוֹסָף וְכוּ׳. דְּאַף עַל גַּב דְּגִדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ, אֲפִלּוּ הָכִי לֹא מְבָרְכִינַן עֲלֵיהּ אֲפִלּוּ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה אֶלָּא שֶׁהַכֹּל, דְּלֹא נָטְעִי אִינְשֵׁי הָאִילָן אַדַּעְתֵּיהּ לְמֵיכַל אֶת הַקּוֹרָא כְּשֶׁהוּא רַךְ, דְּמִמַּעַט עֲנָפֵי הָאִילָן, אֶלָּא שֶׁיִּתְקַשֶּׁה וְיַעֲשֶׂה עֵץ וְיִגָּדֵל פְּרִי. כָּתַב הַטַּ״ז (סק״ד) (ו) דְּקִטְנִיּוֹת רָטֻבִּין, בְּשֶׁל גִּנּוּת שֶׁנִּזְרָעִין עַל דַּעַת לֶאֱכֹל חַיִּין, מְבָרְךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה אֲפִלּוּ עַל הַשֶּׁרְבִיטִין לְבַד, דְּעַל מְנָת כֵּן נִזְרָעוּ, אֲבָל שֶׁל שָׂדוֹת שֶׁדַּרְכָּן לְהַנִּיחָן עַד שֶׁיִּתְיַבְּשׁוּ וּלְאָכְלָן מְבָשָּׁלִין, מְבָרְךְ עַל הַקִּטְנִיּוֹת כְּשֶׁהֵן חַיִּין אֲפִלּוּ כְּשֶׁהֵן רָטֻבִּין שֶׁהַכֹּל, וְאִם בִּשְּׁלָן בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. וּבִפְרִי מִגְדִּים (משז״ סק״ד) מְפַקֵּפֵק מְאֹד עַל דְּבָרָיו, וְכֵן דַּעַת (ו) הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים [א]דְּאֵין לְחַלֵּק בֵּין קִטְנִיּוֹת לְקִטְנִיּוֹת, וּלְעוֹלָם מְבָרְךְ עֲלֵיהֶן כְּשֶׁהֵן רָטֻבִּים בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, וְכֵן מִנְהַג הָעוֹלָם [שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ה)]. אָמְנָם

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ס) עֲטָרֶת זְקֵנִים וּפְרִי מִגְדִּים (א״א סק״א) עַיֵּן שָׁם. וּפְשׁוּט דְּהַיְנוּ כְּשֶׁאוֹכֵל בְּמָקוֹם שֶׁנִּתְעַפֵּשׁ, דְּאִלּוּ כְּשֶׁמּוֹצֵא בְּהַכְבָּר מָקוֹם שֶׁלֹּא נִתְעַפֵּשׁ עֲדַיִן, בְּנִדְאֵי מְבָרְךְ הַמּוֹצִיא וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן: (ב) וְהִנֵּה הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק״ב) הֵבִיא בְּשֵׁם הַבַּ״ח (ס״ב) דְּהוּא הַדִּין אִם נָפְלוּ מִן הָאִילָן קֹדֶם גְּמַר בְּשׁוּלָן, וְעַיֵּן בִּפְרִי מִגְדִּים (א״א סק״ב) דִּבְשְׁאָרֵי אִילָנוֹת דִּיְתִקְשׁוּ בָּזֶה מִפֶּה שֶׁפָּסַק הַמְחַבֵּר לְעֵיל בְּסִימָן ר״כ סָעִיף ב׳ דְּשְׁאָר כָּל הָאִילָנוֹת מְשִׁיוְצִיאוּ חֲשִׁיב פֵּרוֹי, וּמַה לִּי אִם תִּלְשָׁן אוֹ אִם שְׁנָפְלוּ עַל יְדֵי הְרוּחַ. וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן ר״כ סָעִיף ט׳ בְּבַאוּר הֲלָכָה (ד״ה שבשלם) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם: (ג) אֲחֲרוֹנִים. דְּלֹא כְּהַלְבוּשׁ: (ד) אֲלִיָּה רַבָּה (סק״ב) בְּשֵׁם תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (בְּרָכוֹת כה: ד״ה על הזומית): (ה) רַשַׁ״י: (לו. ד״ה קורא) (ו) וְהָעֲתִּיקוּ הָאֲלִיָּה רַבָּה (שם) וְדָרְךְ הַחַיִּים (דיני ברכת הנהנין ס״ט) וְהַגְּרַ״ז דְּבָרָיו (סי׳ רה ס״ד): (ז) הָאֶמֶן עוֹזֵר וְהַחֶמְדָּ מֹשֶׁה (סק״ג) וּפְנֵים

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו״ע הרב (סי׳ ר״ה ס״ד) סתם כדעת הט״ז.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

פִּלְמִיטוֹ (טור), וְעַל (י) לוּלְבֵי גְּפָנִים, וְעַל שְׁקֵדִים (יא) מְתוּקִים שֶׁאוֹכְלִים אוֹתָם (יב) כְּשֶׁהֵם רַכִּים בְּקִלְפֵּיהֶם, וְעַל חָזִיז וְהוּא (יג) שַׁחַת, וְעַל קֶרֶא (יד) חֲיָה, וְעַל (טו) קִמְחָא דִּשְׁעָרֵי, וְעַל שֶׁכַר תְּמָרִים (טז) וְשֶׁכַר שְׁעוֹרִים, (יז) וְעַל מֵי (ו) [ן] שְׁעוֹרִים שֶׁמְּבַשְּׁלִים לְחוֹלָה, וְעַל (יח) עִשְׁבֵי (ז) דְּבָרָא (יט) שֶׁאֵינָם נִזְרָעִים, וְעַל שֶׁבֶת שֶׁקּוֹרִין אָנִיט"וֹ (רְצוֹנוֹ לוֹמַר (מ) אָנִי"ס), (כ) וְעַל (ט) כַּמּוֹן וְכַסְבּוּר (כא) (דְּלַטַעֲמָא עַבְידִי (כב) וְלֹא לַאֲכִילָה), וְעַל [ג]הַחֹמֶץ שֶׁעָרְבוּ בְּמַיִם (כג) עַד שֶׁרָאוּי לִשְׁתּוֹת, מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל: **ב** עַל הַחֹמֶץ לְבַדּוֹ (כד) [ד]אֵינוֹ מְבָרֵךְ כְּלוּם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא (י) [ן] מְזִיקוֹ: **ג** (כה) [ה]רֵיחַהּ חַלָּא (פֵּרוּשׁ חֹמֶץ) וְטַעֲמָהּ חַמְרָא,

ג שם בְּמִשְׁנָה לְפֵרוּשׁ הָרַא"שׁ (ברכות פ"ו סי' כג). ד הָרַא"שׁ (שם) מֵהֵיכָא דַּיְקִינַן פ"א (ע"ב). ה בְּבָבָא בְּתְרָא צ"ו (ע"א) וַעֲבוֹדָה זָרָה ס"ו (ע"ב).

בְּאֵר הֵיטֵב

אוֹתָם, אֵין לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה אֶלָּא שֶׁהַכֹּל עַד אַחַר בְּשׁוּלָם. ט"ז (סק"ד) עַיֵּן שָׁם. וּבְחָשׁוּבֹת פֵּנִים מְאִירוֹת (ח"א) סִימָן ס"ה חוֹלֵק וְכָתַב דְּאֵין לְחַלֵּק, וְעַל כָּל פָּנִים מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה: (ו) **שְׁעוֹרִים.** דְּוַקָא בְּעֶשְׂבִים אֲמַר כָּן, דְּאִינָם חֲשׁוּבִים מִצַּד צִמְחָן וְלֹא מִצַּד זְרִיעָה דִּגְדָלִים בְּלִי זְרִיעָה, אֲבָל פֵּרוֹת טוֹבוֹת כְּגוֹן יְאגְדָע"שׁ מְלֵינוּ"שׁ, יֵשׁ לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן ר"ג סָעִיף קָטָן א': (מ) **אָנִי"ס.** וְאִם שִׁלְקוּ, מְבָרֵךְ עַל מֵימָיו בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. מָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן י"ד. עַיֵּן שָׁם: (ט) **כַּמּוֹן.** קִימ"ל בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז: **ב** (י) **מְזִיקוֹ.** דְּוַקָא בְּחֹמֶץ חָזָק שֶׁמְּבִעְבֵּעַ כְּשֶׁמַּשְׁלִיכִין אוֹתוֹ עַל הָאָרֶץ, אֲבָל בְּחֹמֶץ שֶׁאֵינוֹ חָזָק כָּל כָּךְ וַדַּאי אֵית לֵיהּ לְבָרֵךְ בְּוַדַּאי אֵין זֶה הֶכְרֵחִי תּוֹךְ שְׁלֹשָׁה יָמִים, דְּמִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁעָתָּה אֵינוֹ חָזָק כָּל כָּךְ אֵינוֹ מְזִיק, וְשָׁם בְּיְרוּזָה דַּעְתּוֹ לְהַחְמִיץ (סי' קכג ס"ו) יֵשׁ לוֹמַר דְּאֵין דֶּרֶךְ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

קְטָנִיּוֹת לְקָטָנִיּוֹת. וּכְזֶה שִׁבֵּחַב הַשּׁ"ז (שם) דְּגַם עַל הַשֶּׁרְבִיטִין מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה חוֹלְקִים גַּם כֵּן בְּפֵנִים מְאִירוֹת וְאָכֵן הֶעְתֵּר וְכָתְבוּ דְּלְאוֹ פְּרִי הוּא וְנִתְחַיְּבִין חַד דְּרָגָא לְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל, עַיֵּן בְּיֵד אַפְרַיִם שֶׁעָשָׂה הוּא כְּהַשּׁ"ז. וּבַשֶּׁרְבִיטִין מְאוֹתָן שֶׁקּוֹרִין צוּקֶ"ר אַרְבָּ"ס שֶׁמְּרַבֶּה כּוֹסְסִין הַשֶּׁרְבִיטִין עִם הַקְּטָנִיּוֹת בְּיַחַד, נִרְאֶה דְּכֻלֵּי עָלְמָא מוֹדוּ, עַיֵּן שָׁם: (ז) **שְׁעוֹרִים.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְדֵין זֶה מִתְּשׁוּבַת הָרַא"שׁ (כלל ד סי' טו), וְיֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ שֶׁהָרַמְבַּ"ם חוֹלֵק עַל דִּין זֶה, וְעַיֵּן בְּתְשׁוּבַת פְּרַח מַשֶּׁה אַהֲרֹן חֵלֶק א' סִימָן מ'. וְעַיֵּן בְּיֵד אַפְרַיִם (עוללות אפרים דין ג) דְּיִרְקוֹת שֶׁמְּבַשְּׁלִים לְחוֹלֶה לְצָרְכּוֹ מְיַמְּיָם מְבָרֵךְ עַל הַמַּיִם בְּבְרָכַת הַיְּרָקוֹת, וְדַוְקָא שְׁעוֹרִים שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְבַשֵּׁל לַאֲכִילָה כִּי אִם לְצָרְכּוֹ מְיַמְּיָם בְּשָׁכִיל הַחוֹלֶה, עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן ר"ח בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ו) וְאָכֵן הֶעְתֵּר שָׁם: **ב** (י) **מְזִיקוֹ.** דְּוַקָא בְּאֵין אַבְרָהָם אַבְרָהָם (סק"ו) בְּשֵׁם הָאֲלִיָּה רַבָּה (סק"ו), וְנִרְאֶה עִקַּר כְּהָמָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יג), כֵּיוָן דִּבְלָאו הָכִי דַּעַת רַבֵּנוּ יוֹנָה (ברכות כה: ד"ה על החומץ) שֶׁהֶבְיאוּ בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש ועל החומץ) דְּסַכָּרָא

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לְעִנְיַן הַשֶּׁרְבִיטִין (מ) יֵשׁ דֵּעוֹת בֵּין הָאַחֲרוֹנִים כְּשֶׁאוֹכְלָן לְבַדָּן בְּלֹא תַּבְשִׁיל שֶׁל חֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן שֶׁיְּבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת, שֶׁאֵין מְבָרְכִין בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת אֶלָּא עַל מַאֲכָל כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן ר"ח סָעִיף ו'. (יד) וּמַשְׁמַע בְּתוֹסָפוֹת דֵּךְ ל"ח (ע"א) דְּבִזְמַן הַמַּתְחִיל הָאי לְבַד בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה (ט) וְלֹא יְבָרֵךְ עוֹד עַל הַשֶּׁרְבִיטִין, וְאִם אֵרַע שֶׁאוֹכֵל הַשֶּׁרְבִיטִין לְבַד, יְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל: (י) **לוּלְבֵי גְּפָנִים.** גַּם בָּזֶה הַטַּעַם כְּמוֹ בְּקוֹרָא: (יא) **מְתוּקִים.** וּשְׁקֵדִים מָרִים עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן ר"ב סָעִיף ה': (יב) **כְּשֶׁהֵם רַכִּים בְּקִלְפֵּיהֶם.** וְאַף דְּקַיְמָא לַן לְעֵיל בְּסִימָן ר"ב סָעִיף ב' (י) בְּשִׁאֲרֵי כָּל הָאִילָנוֹת דְּמִשְּׁיוֹצִיאוּ שׁוּם פְּרִי חֲשִׁיב תַּכְלָה פְּרִי, שֶׁאנִי הָתָם דְּהוּא נֶהֱנֶה מִגּוּף הַפְּרִי שֶׁנּוֹטְעִין אוֹתוֹ מֵחֲמָתוֹ, אֲבָל הָכָא בְּשֶׁקְּדִים מְחַקִּים בְּקִטְנוּתָם אֵינוֹ נֶהֱנֶה מִן הַפְּרִי רַק מֵהַקְּלִפָּה הַחִיצוֹנָה, וְלֹא נָטְעִי לְהוּ אִינָשֵׁי אַדַּעְתָּא דְּקִלְפָּה אֶלָּא אַדַּעְתָּא דְּגַרְעִינֵיהֶן כְּשֶׁיִּתְבַּשְּׁלוּ, וְדָמֵי לְקוֹרָא דְּבִסִימָן ר"ב סָעִיף ה': (יג) **שַׁחַת.** תְּבוּאָה שֶׁלֹּא (יח) הֵבִיאָה שְׁלִישׁ וַחֲזִי לַאֲכִילָה, וּמְשׁוּם דְּלֹא גָּמַר פֵּירָא נָחִית חַד דַּרְגָּא מִפְּרִי הָאֲדָמָה לְשֶׁהַכֹּל, וְהוּא הַדִּין לְכָל פְּרִי הָאֲדָמָה דְּלֹא גָּמַר פֵּירָא וַחֲזִי לַאֲכִילָה, שֶׁהַכֹּל [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ז) וּשְׁאֲרֵי אַחֲרוֹנִים]: (יד) **חֲיָה.** שֶׁהוּא טוֹב מִבְּשֶׁל יוֹתֵר מֵחַי, וְעַל כֵּן כְּשֶׁאוֹכְלָהּ חַי נִשְׁתַּנִּית בְּרָכָתוֹ לְשֶׁהַכֹּל, וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן ר"ה סָעִיף א': (טו) **קִמְחָא דִּשְׁעָרֵי.** אֲפִלּוּ (יג) הַנַּעֲשָׂה מִשֶּׁבְּבָלִים שֶׁמְּיִבְּשִׁין דְּטוֹבִים לַאֲכִילָה קְצָת. וְלָאו דַּוְקָא דִּשְׁעָרֵי, דְּהוּא הַדִּין קֶמַח שֶׁל כָּל חֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן כַּמְבֹאָר לְקַמָּן בְּסִימָן ר"ח סָעִיף ה', וְהַאי דְּנָקֵט דִּשְׁעָרֵי, דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא הוֹאִיל וְקָשֶׁה לְתוֹלָעִים שֶׁבַּפֵּעַיִם לֹא יְבָרֵךְ עָלָיו כְּלָל, קָא מַשְׁמַע לַן כֵּיוָן דְּאִית לֵיהּ הֲנָאָה מְגֻיֶּה בְּעֵי בָּרוּכֵי [גְּמָרָא (ברכות לו.)]: (טז) **וְשֶׁכַר שְׁעוֹרִים.** הוֹאִיל (יג) וְהוּא צָלוּל וְעוֹמֵד לִשְׁתִיָּה אֵינוֹ נֶחְשָׁב אֹכֶל בִּכְלָל

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(מ) דְּדַעַת הַשַּׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ה) [וְכֵן גַּם כֵּן מִצְדַּד בְּחֶמֶד מֹשֶׁה (סק"ג) כְּהַשּׁ"ז (סק"ז), שֶׁיְּבָרֵךְ עַל כָּל פָּנִים בְּשֶׁל גִּבְּה בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, וְדַעַת אֶבֶן הָעוֹזֵר וּפְנִים מְאִירוֹת (ח"א סי' סה) דְּתָמִיד מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן רַק שֶׁהַכֹּל אִם אוֹכְלָן לְבַדָּן בְּלֹא הַקְּטָנִיּוֹת, מִשּׁוּם דְּאֵינָן עִקַּר הַפֵּרוֹת, וְכֵן הוּא גַּם כֵּן דַּעַת הַחַיֵּי אָדָם בְּכְלָל נ"א (ס"ה). וְעַיֵּן שָׁם שֶׁסּוֹבֵר דְּאֲפִלּוּ בְּצוּקֶ"ר אַרְבָּ"ס שׁוּטִי"ן יְבָרֵךְ עַל הַשֶּׁרְבִיטִין שֶׁהַכֹּל, דְּלֹא כְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (שם): (מ) אֲבָל הָעוֹזֵר, שֶׁכָּן הוּא מִנְהַג הָעוֹלָם, וּמִסְתַּבְּרָא דִּדְיָנָא הָכִי דְּמִיפְּטְרֵי מִשּׁוּם דְּאֵינָן עִקַּר הַפֵּרוֹת, וְכֵן הוּא גַּם כֵּן דַּעַת הַחַיֵּי אָדָם בְּכְלָל נ"א (ס"ה). וְעַיֵּן שָׁם שֶׁסּוֹבֵר דְּאֲפִלּוּ בְּצוּקֶ"ר אַרְבָּ"ס שׁוּטִי"ן יְבָרֵךְ עַל הַשֶּׁרְבִיטִין שֶׁהַכֹּל, דְּלֹא כְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (שם): (מ) אֲבָל הָעוֹזֵר, שֶׁכָּן הוּא מִנְהַג הָעוֹלָם, וּמִסְתַּבְּרָא דִּדְיָנָא הָכִי דְּמִיפְּטְרֵי מִשּׁוּם שֶׁבַּמַּעַיִם לֹא יְבָרֵךְ עָלָיו כְּלָל, קָא מַשְׁמַע לַן כֵּיוָן דְּאִית לֵיהּ הֲנָאָה מְגֻיֶּה בְּעֵי בָּרוּכֵי [גְּמָרָא (ברכות לו.)]: (טז) **וְשֶׁכַר שְׁעוֹרִים.** הוֹאִיל (יג) וְהוּא צָלוּל וְעוֹמֵד לִשְׁתִיָּה אֵינוֹ נֶחְשָׁב אֹכֶל בִּכְלָל

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א) וּבשו"ע הרב (סי' רה ס"ד) פסק כהט"ז שיש לברך על השרביטים כברכת הקטניות, ומחלק בין של גינה לשל שדה. **ב)** ובשו"ע הרב (ס"ה) כתב: ויש מי שהיה נוהג לברך בורא פרי האדמה על הגדילים בארץ ובורא פרי העץ על הגדילים באילן אפילו הם מינים גרועים כעשבים ודומיהם. ובסדר ברכת הנהנין (פ"ו ה"ה) הביא כן בשם האר"י ז"ל.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah